

DIFFERENTIËREN: HOE DOE JE DAT NOU GOED?

Hoe ga je om met verschillen tussen leerlingen in je klas? Hoe zorg je er als leraar voor dat je alle leerlingen uitdaagt en tegemoet komt aan hun onderwijs-behoefte? Wat komt er kijken bij een goed gedifferentieerde les? Hoe zorg je er als intern begeleider en als schoolleider voor dat je op schoolniveau leraren ondersteunt en faciliteert in het afstemmen van onderwijs op de leerlingen?

Het boek *Differentiëren in 5,4,3...* gaat in op deze (en meer) thema's rondom het omgaan met verschillen tussen leerlingen in de klas. In eerdere edities van *Veerkracht* stonden al artikelen over het onderzoek in het MATCH-project, waarin Trynke Keuning en Marieke van Geel in kaart hebben gebracht wat leraren denken en doen wanneer zij hun onderwijs afstemmen op verschillen tussen leerlingen. Samen met Cindy Smienk-Otten hebben Trynke en Marieke een professionaliserings-traject voor leraren ontworpen en uitgevoerd. De inzichten uit dit onderzoek hebben ze gebundeld in een praktijkgericht boek *Differentiëren in 5, 4, 3...*

Goed differentiëren vindt niet alleen plaats binnen de les, maar hangt nauw samen met de periode- en lesvoorbereiding, en ook de evaluatie achteraf kan niet ontbreken. In dit boek lees je daarom voor elk van deze **vier** fases hoe je de **vijf** principes voor differentiatie (werk doelgericht, monitor voortdurend, stem instructies en verwerking af, daag alle leerlingen uit, en stimuleer zelfregulatie) toepast. Tot slot spelen **drie** B's een rol, die staan voor de bewuste, beredeneerde en betekenisvolle keuzes die je maakt. Ga steeds na wat voor deze groep leerlingen, op dit punt in hun leerproces de beste optie is (= maak bewuste keuzes), weeg alternatieven af (= beredeneer) en neem beslissingen waarin je 'het grote plaatje' voor ogen houdt (= betekenisvol). Vooral voor schoolleiders, intern

begeleiders en kwaliteitsmedewerkers is het hoofdstuk over 'Differentiëren op schoolniveau' erg relevant, waarin je handreikingen krijgt voor het bepalen van jullie gezamenlijke visie en hoe je differentiëren op schoolniveau kunt faciliteren en versterken.

Naast achtergrondinformatie staat het boek vol praktische tips, afkomstig van ruim 150 leraren die bij de verschillende deelonderzoeken waren betrokken. Voor een breder perspectief op differentiëren hebben onderzoekers en onderwijsexperts in de vorm van intermezzo's een bijdrage geleverd over specifieke aspecten van omgaan met verschillen. Zo gaat de bijdrage van Jeroen van Merriënboer in op het belang van het activeren van voorkennis, geeft Jitke de Vries concrete tips over het formuleren van diagnostische vragen, en licht communicatiewetenschapper Myrte Gosen toe

PRAKTIJKVOORBEELD UIT HET BOEK

Leraar groep 1/2/3: 'Doordat ik weet welke doelen ik wil gaan aanbieden, kan ik makkelijker passende activiteiten zoeken (spel, hoeken, materiaal, buitenspel). Daarna verpak ik de activiteit in het lopende thema. Bijvoorbeeld bij het lesdoel 'reeksen leggen', zou ik ervoor kiezen dit te gaan doen met verschillende kleuren auto's als we bezig zijn met het thema verkeer.'

hoe interactie in de klas anders kan zijn wanneer je met software werkt. Adrie Visscher geeft aanbevelingen op schoolniveau, Emilie Prast en Kim Stroet beschrijven hun onderzoek naar de ervaringen van leerlingen, en in het voorwoord door Eddie Denessen lees je meer over valkuilen bij differentiatie en hoe je die kunt vermijden.

In het boek vind je diverse QR-codes naar websites en handige documenten, zo krijg je met het boek toegang tot het ADAPT-instrument (ontwikkeld door de auteurs samen met Marjoleine Dobbelaer) een uitgebreid interview- en observatieinstrument waarmee je je eigen differentiatie of die van een collega in kaart kunt brengen. Daarnaast is er bij het boek een leerlingvragenlijst beschikbaar waarmee leerlingen hun oordeel over de mate van differentiatie door jou als leraar kunnen geven.

Met dit boek proberen de auteurs een compleet beeld te geven van wat er komt kijken bij differentiëren. Bij het lezen kom je er al snel achter dat de auteurs niet één strategie of één manier voorstellen. Het gaat er juist om dat je afhankelijk van je leerlingen en het doel dat je wilt bereiken bewuste, beredeneerde en betekenisvolle keuzes maakt in alle fases van differentiëren. Daarbij helpt het dat de voorbeelden in het boek uit diverse contexten komen: leraren die lesgeven in een combinatiegroep of juist aan een enkele jaargroep, leraren die gebruik maken van adaptieve software of juist vooral werken met papieren methodes en leraren die lesgeven in de onder- midden of

Cindy Smienk-Otten, Trynke Keuning en Marieke van Geel

bovenbouw: iedereen kan zich herkennen in de voorbeelden. Zoals Eddy Denesen in zijn voorwoord ook zegt: 'Dit boek bevat een rijk overzicht van kennis, inzichten, handreikingen en praktische voorbeelden van gedifferentieerd onderwijs'.

BOEK WINNEN?

Wil je kans maken op een exemplaar van *Differentiëren in 5, 4, 3...?* We verloten drie exemplaren onder de lezers van *Veerkracht*. Mail naar veerkracht@kpz.nl en motiveer waarom jij dit boek zou willen hebben. Vermeld ook je postadres.

BESPROKEN BOEK

Trynke Keuning, Marieke van Geel en Cindy Smienk-Otten.
Differentiëren in 5, 4, 3...Stem je onderwijs af op verschillen tussen leerlingen. Pica.

OVER DE AUTEURS

Trynke Keuning is als postdoctoral researcher verbonden aan het Kennis- en Innovatiecentrum van Hogeschool KPZ en doet onderzoek naar interprofessionele samenwerking in het domein kind en educatie.

Marieke van Geel is universitair docent aan de Universiteit Twente en tevens verbonden aan het Kennis- en Innovatiecentrum van Hogeschool KPZ.

De vier fasen van differentiëren.

Illustrator: Mieske.nl

PRAKTIJKVOORBEELD UIT HET BOEK

Leraar groep 4: 'Sinds ik gebruik maak van de schaduwtoets, bepaal ik per les welke leerlingen verlengde instructie nodig hebben en welke leerlingen eerder aan de slag kunnen met de plusopgaven. Deze les gaat over het optellen over het tiental met de getallenlijn; dit onderwerp is nog helemaal nieuw, dus alle leerlingen doen mee met de basisinstructie. Vier leerlingen selecteer ik sowieso voor de verlengde instructie, omdat zij moeite hebben met splitsen'.